

Kelet - európai figyelő

EGY VÁLASZTÁS MAGYARORSZÁGON

Az alább következő szövegeket a *Hírmondó* c. kéthavonként megjelenő budapesti szamizdat-folyóirat 1985 május–júniusi számából vettük át. Mint ismeretes, az idén tavasszal életbelépett új választási törvény elvben lehetővé tette a hivatalos Népfront-jelöltségek mellett független jelöltek indulását is. Ez az elvi lehetőség – a *Hírmondó* szemleírója szerint – „ritkán tapasztalt belpolitikai mozgást váltott ki”. Az új törvény ellenére a pártállam közigazgatási és rendészeti hatóságai mindent elkövettek, hogy olyan független jelölt, akitől – valamilyen értelemben – „tartani” lehetett, ne kerülhessen rá a szavazók elé bocsátott jelöltlistákra. Ennek a különös csatározásnak a részleteit mondják el az alábbi tudósítások és interjúk.

Az 1985 júniusi országgyűlési választások hivatalosan közzétett adatai szerint a 352 választókerületben indulásra felhatalmazott 762 jelölt közül 71 volt önálló, azaz olyan, akit nem a Népfront vezetősége javasolt. A kerületek többségében tehát mind a „főjelölt”, mind az „ellenjelölt” az apparátus embere volt. Az újdonság csak az, hogy a szavazóknak ezúttal, 1949 óta először minden kerületben több jelölt között lehetett választaniok. Ebből a szempontból különösen azok a kerületek és helyzetek érdekesek, ahol a „főjelölt” kormánytag vagy más, ismert politikai vezető volt. Az elmúlt évtizedek megszokott, szovjet típusú, választási eredményeivel szemben (99,8 % stb.) a „nyílt harcban” induló személyiségek¹ ezúttal 50 és 80

1 – Ui. a vezető személyzet egy része országos listán indult, ahol ellenjelölt még formálisan sem volt. Elvben az országos lista jelöltjei is kibuktathatók (nevük kihúzásával), de ennek statisztikai esélye úgyszólván nincsen.

% közötti eredményt értek el, sőt többen közülük ki is buktak (igaz, nem a jelenleg aktív vezetők közül).

Kis lépés, de lépés. Nem a programok pluralizmusa és a politikai vezetőrétegek váltógazdasága felé — itt azért még nem tartunk! —, hanem, mondjuk, egyfajta népszavazás felé, amelynek eredménye egy kicsit ítélet is.

K. P.

„JELÖLŐGYŰLÉSEK ÉS TÖRVÉNYKRITIKA” (vezércikk)

Néhány pártonkívüli reform-értelmiségi és két ellenzéki, élve a választási törvény kínálta lehetőséggel, megpróbálta jelöltetni magát. Sikertelenül. Mégis történt valami; vereségük nem volt bukás, csak a politikai erőviszonyok kifejeződése. Fellépésüknek köszönhető, hogy néhány ezer ember aktívan, nyilvánosan politizált és a közönség választásra kényszerült egy nyílt konfrontáció során. A főváros több kerületében a jelölógyűléseknek véleményt kellett nyilvánítania néhány, a hivatalostól eltérő programmal kapcsolatban. Kézfeltartással arról dönteni, hogy esélyt adnak-e még egy fordulóra. Nem adtak.

A független jelöltek programja igen heterogén volt — ne felejtjük el, hogy nem egy szervezett csoport lépett fel különböző jelöltekkel —, de a beszédek nyelvezete és a kritikai hangvétel megkülönböztette őket a „hivatalosaktól”. Választási beszédekben erős hangsúlyt kaptak a környezetvédelmi kérdések, felmerült egy racionálisabb és a közvéleményt is figyelembe vevő várostervezés alternatívája, többen hatékonyabb és a társadalmi kezdeményezést is támogató szociálpolitikát sürgettek és sok szó esett a valódi parlamentarizmus és alkotmányosság vágyáról. Az ellenzéki jelöltek arra is sort kerítettek, hogy elmondják véleményüket a határokon kívül élő magyar kisebbség érdekében teendő lépésekről.

Ezeknek az alternatíváknak az előadása nem csekély ellenállásba ütközött. A jelölógyűlések pofozógépként működtek, s a függetleneknek állni kellett a sarat. A legelső gyűlések egyikén még előfordult, hogy Rajk fellépése a párttagság egy részét is meggyőzte, de későbbi gyűléseken csak az obstrukció, az előre kondicionált közönség kiszorítási törekvése érvényesült. Néhány-